

1. Samenvatting

Naar aanleiding van de verslechterende financiële situatie werkt de CT in opdracht van de AK sinds 2015 aan het in kaart brengen van de problematiek en het doen van voorstellen voor maatregelen om ook in de toekomst een inspirerende en betaalbare gemeente te zijn.

Onderwerpen daarbij zijn:

- hoe willen we ons gemeente-zijn in de toekomst invullen, hoe richten we onze erediensten in, ons pastoraat en diaconaat, etc. (we zijn nu een vergrijzende en kleiner wordende gemeente, met relatief weinig jeugd en jonge gezinnen).
Als we willen integreren, dan moeten we ook werken aan cultuurverandering.
- **de structuur van de gemeente (nu twee wijkgemeenten, met elk eigen erediensten, en elk een eigen predikant)**
- **predikanten (nu twee predikanten (waarvan één vacante plaats))**
- overig personeel (nu een ouderenpastor, cantor-organist, kosters, administrateur)
- kerkgebouwen (nu twee kerkgebouwen)

Bij al deze onderwerpen geldt de vraag: hoe gaan we hier de komende jaren mee om, waarbij als randvoorwaarde het jaarlijks verslechterend financieel kader geldt.

Deze adviesnota gaat alleen over de richtingkeuze van onze gemeente

Deze nota betreft een deel van de totale vraagstelling: de richtingkeuze. Het gaat hier om het wel of niet integreren van de beide wijkgemeenten: houden we twee wijkgemeenten, of gaan we een integratieproces in naar één ongedeelde gemeente, zonder wijkgemeenten. Hierbij komen ook de predikanten aan de orde: de tweede en derde bullit hierboven dus. Het is van belang dat hierover in het jaar 2017 besluiten worden genomen.

De andere onderwerpen hierboven zijn hiermee vanzelfsprekend nauw verbonden, maar worden in de nota niet behandeld. Tijdens de bespreking van de versie 0.8 van deze nota in de kerkenraden in maart is duidelijk geworden dat deze onderwerpen eerst nadere uitwerking vragen. Over deze onderwerpen hoeven dit jaar geen besluiten te worden genomen.

Het advies van de CT aan de AK is om te besluiten tot het starten van een proces naar volledige integratie van de beide wijkgemeenten, dit te bereiken uiterlijk in 2022, zo mogelijk eerder, met (vanaf 2022) één fulltime predikant.

Als we als gemeente in de komende maanden gezamenlijk kunnen komen tot een besluit om te starten met een integratieproces naar één ongedeelde gemeente, dan kan zo'n besluit gezien worden als een intentieverklaring van de gemeenteleden: 'hier gaan wij voor'.

De CT verwacht dat we vanuit die intentieverklaring in samenspraak ook richting kunnen geven aan het veranderingsproces dat nodig is om de komende jaren toe te werken naar zo'n ongedeelde gemeente. Dit transitieproces moet nog verder worden ingevuld; het zal de komende jaren stapsgewijs vorm kunnen krijgen.

De kosten van de drie scenario's lopen niet zeer uiteen. Dat komt doordat we er vanuit gaan dat in alledrie scenario's dezelfde kostenbesparingen moeten worden gerealiseerd, nl. naar één predikant, beperking van de kosten van het overig personeel, en naar één kerkgebouw. Zie voor het financieel kader de grafieken in de **bijlagen 2 en 3**. Het financieel kader gaat uit van dalende inkomsten voor de gemeente. De stand medio maart van de Actie Kerkbalans 2017 laat een daling zien t.o.v. de toezeggingen 2016 (bron: college van kerkrentmeesters).

2. De opdracht voor deze Adviesnota

Op 21 juni 2016 heeft de Algemene Kerkenraad (AK) aan de Commissie Toekomst (CT) opdracht gegeven om een onderzoek te doen naar de wenselijkheid en de mogelijkheden om als Protestantse Gemeente Culemborg (PGC) toe te groeien naar een geïntegreerde gemeente.

De opdracht bevat twee delen: een vergelijking van twee scenario's (handhaving huidige situatie met twee wijkgemeenten, en integratie naar een gemeente zonder wijkgemeenten), en daarnaast de beschrijving van een transitieproces vanuit de huidige situatie naar zo'n geïntegreerde gemeente. Deze adviesnota bevat de uitwerking van die opdracht.

Paragraaf 3: opdracht en werkzaamheden van de CT.

Paragraaf 4: historie gemeente vanaf 2011.

Paragraaf 5: toekomst gemeente: wat voor gemeente willen we op termijn zijn.

Paragraaf 6: uitgangspunten voor het advies.

Paragraaf 7: scenario 1 - continuering huidige gemeentestructuur.

Paragraaf 8: scenario 2 – ontwikkeling naar een geïntegreerde gemeente.

Paragraaf 9: analyse van de voor en nadelen van beide scenario's.

Paragraaf 10: mogelijk transitieproces naar een geïntegreerde gemeente.

Paragraaf 11: de kerkgebouwen.

Paragraaf 12: het advies van de CT.

Paragraaf 13: proces van besluitvorming.

Bijlage 1: beschrijving van de eigenheden van beide wijkgemeenten (/2009).

3. Opdracht en werkzaamheden van de CT

Hieronder volgt eerst een terugblik op de instelling en werkzaamheden van de CT.

Eind 2014 heeft de Algemene Kerkenraad aan het College van Kerkrentmeesters (CvK) gevraagd een commissie in te stellen die een ontwikkelplan opstelt om een levenskrachtige Protestantse Gemeente Culemborg op termijn in stand te kunnen houden. Aanleiding voor deze opdracht was het verwachte financiële perspectief op de middellange termijn, dat het CvK najaar 2014 aan de AK heeft gepresenteerd. Het plan moet maatregelen bevatten voor de ontwikkeling van de gemeente in samenhang met maatregelen voor kostenreductie. Het plan moet een visie geven voor een termijn van ten minste 10 jaar.

Begin 2015 is de commissie van start gegaan, als eerste met de verzameling en analyse van gegevens, met name financiële gegevens en informatie over de demografische ontwikkeling van de gemeente. Er zijn gesprekken gevoerd met de heer Wim de Vos en mevrouw Jantine Sonnenberg, gemeenteadviseurs kerkbeheer Gelderland van de PKN, die hun ervaringen uit andere gemeenten met ons hebben gedeeld, en die ons advies hebben gegeven voor de verdere aanpak.

De CT heeft met twee tussenrapporteringen aan de AK gerapporteerd, in november 2015 en januari 2016. Deze rapporteringen betroffen het vooronderzoek van de CT. Op basis van dat vooronderzoek zijn in april 2016 twee gemeenteavonden gehouden, waarop de gemeente is geïnformeerd over de verwachte financiële ontwikkelingen en mogelijk te nemen maatregelen.

Het financieel tekort in het jaar 2015 bedroeg € 2.000. Verwacht wordt dat het jaarlijks tekort – zonder maatregelen - zal oplopen tot ongeveer € 130.000 in 2022. De cijfers zijn gebaseerd op de aanname dat de kosten jaarlijks met 2% stijgen, en dat de opbrengsten uit levend geld jaarlijks met 2% dalen, mede als gevolg van de verwachte daling van de ledenaantallen. Er wordt rekening gehouden met een gemiddelde stijging van de inkomsten uit onroerend goed en verhuur/exploitatie van de gebouwen van 2% per jaar. Hierbij wordt opgemerkt dat de verhuuropbrengsten gerealiseerd moeten worden door vrijwilligers, uit een steeds kleiner wordende gemeente. De uitgangspunten voor de kostenstijging zijn overeenkomstig landelijke normen, de uitgangspunten voor de inkomsten uit levend geld zijn gebaseerd op een inschatting van de lokale ontwikkeling in ledenaantal.

Uiteraard zit in de aannames een onzekerheid, maar deze onzekerheid zit meer in het tempo waarin het tekort zal oplopen, en niet in de vraag of er tekorten ontstaan. Ter illustratie: de laatste cijfers van Kerkbalans 2017 geven een verlaging aan van ongeveer € 4000 t.o.v. de toezeggingen 2016.

De CT ziet geen reële mogelijkheden om de inkomsten structureel te laten stijgen. Dit is op 21 maart in de AK (her-)bevestigd. Om verantwoord om te gaan met de financiën, is het dan ook noodzakelijk om de uitgaven substantieel te verminderen. Niets doen is geen optie. De mogelijkheden tot bezuinigen zijn beperkt: de belangrijkste uitgaven betreffen personeelskosten (predikanten, ouderenpastor, cantor-organist, koster en administrateur) en de uitgaven voor de kerkgebouwen. Bezuinigingen op deze twee kostenposten raken rechtstreeks het gemeente-zijn.

Volgend op de gemeenteavonden in april 2016 zijn 50 gemeenteleden in vijf themagroepen met elkaar in gesprek gegaan over thema's die de kern van het gemeente-zijn omvatten: pastoraat, diaconaat, eredienst, gebouwen en bezieling. De themagroepen zijn ingesteld om na te denken over hoe we in de toekomst gemeente willen en kunnen zijn. Randvoorwaarde daarbij was dat de ideeën moeten passen binnen het financiële kader. In januari 2017 hebben de themagroepen hun gesprekken en ideeën gedeeld met de gemeente op twee gemeenteavonden, in de vorm van workshops. De themagroepen hebben de uitkomsten van de workshops schriftelijk teruggekoppeld aan de CT.

Parallel aan het proces in de themagroepen heeft de CT in juni 2016 een Plan van Aanpak (PvA) aan de AK gepresenteerd om de volgende opdracht uit te werken:

- *Onderzoek de wenselijkheid en de mogelijkheden om de komende jaren toe te groeien naar een geïntegreerde gemeente. Geef een advies inclusief argumentatie.*
- *Beschrijf een mogelijk transitieproces van de huidige situatie met twee wijkgemeenten en twee predikanten, naar een situatie met één geïntegreerde gemeente zonder wijkgemeenten, en met één predikant.*

Op basis van de verzamelde informatie, de gevoerde gesprekken met de gemeenteadviseurs, de gesprekken met de gemeenteleden in de themagroepen en op de gemeenteavonden heeft de CT deze Adviesnota geschreven.

4. Historie gemeente vanaf 2011

Voor het ontwikkelen van een toekomstscenario is het belangrijk dat we ons realiseren hoe de gemeente zich heeft ontwikkeld vanuit de oorspronkelijke Gereformeerde Kerk en Hervormde Gemeente in Culemborg tot de Protestantse Gemeente die zij thans is.

Op 1 januari 2011 zijn de toenmalige gemeenten opgegaan in de gefuseerde Protestantse Gemeente Culemborg. Bij de fusie is afgesproken dat zo lang mogelijk de eigenheden (predikant, eredienst, gebouw, sociale groep) van de beide wijkgemeenten gehandhaafd zouden worden. Dit hield verband met het feit dat er destijds geen financiële noodzaak was om te fuseren. Bij de fusie ontstond zodoende één protestantse gemeente met twee wijkgemeenten, met eigen predikanten en eigen kerkgebouwen. Het bestuur werd (en wordt) gevormd door een AK (voor de hele gemeente) en twee wijkkerkenraden (voor wijkaangelegenheden).

Bijlage 1 bij deze nota bevat de eigenheden zoals deze in januari/februari 2009 door beide gemeenten zijn geformuleerd.

Na de fusie zijn belangrijke terreinen geïntegreerd: er is één College van Diakenen, één College van Kerkrentmeesters. Voor het gemeenschappelijk jeugdwerk was de samenwerking al voor de fusie gerealiseerd. Het pastoraat is qua colleges nog gescheiden gebleven; wel wordt in veel wijken het wijkpastoraat gezamenlijk georganiseerd.

Mede ten gevolge van de vergrijzende en langzaamaan kleiner wordende gemeente is de financiële situatie van de gemeente de laatste jaren verslechterd. De inkomsten uit levend geld (Kerkbalans, Voor- en Najaarsactie, collecten en giften) zijn al een aantal jaren niet meer toereikend om de jaarlijkse uitgaven van beide wijkgemeenten te dekken. Tot en met het jaar 2014 is dit tekort gecompenseerd door de inkomsten uit de verhuur en exploitatie van de gebouwen (structureel ongeveer € 40.000). Gezien de gestaag verslechterende financiële situatie heeft de AK een aantal jaren geleden al besloten om vanuit de exploitatiegelden geen dotaties meer te doen aan de onderhoudsreserves.

Deze financiële ontwikkeling was voor de AK eind 2014 reden om de CT in te stellen.

5. Toekomst gemeente: de door de gemeente gewenste situatie

De huidige gemeente wordt gekenmerkt door een hoge gemiddelde leeftijd. We zijn (conform de landelijke trend) onvoldoende aantrekkelijk voor jongeren en jonge gezinnen, die zijn dan ook ondervertegenwoordigd. De gemeente wordt gaandeweg kleiner.

Ondanks dat er na de fusie in 2010 op een aantal terreinen sprake is van meer samenwerking, is er nog steeds een duidelijke scheiding tussen OH en GB. Deze scheiding houdt verband met de binding van gemeenteleden met de eigen sociale groep, kerkdienst, predikant en gebouw. De afgelopen jaren heeft de behoefte aan behoud van de eigenheden binnen de beide wijkgemeenten zwaarder gewogen dan de wens om helemaal te integreren.

De CT heeft geïnventariseerd welke beelden er nu leven binnen de gemeente over de toekomst van de gemeente, in het bijzonder over de vraag of we wel of niet willen toegroeien naar een geïntegreerde gemeente. Deze vraag is meegegeven aan de vijf themagroepen en maakte ook onderdeel uit van de gespreksonderwerpen op de gemeenteavonden.

Zowel uit de rapporteringen van de themagroepen als uit de gemeenteavonden heeft de CT het beeld gekregen dat bij de meerderheid van de gemeenteleden geen wij/zij-gevoel heerst, en dat de wens leeft om toe te groeien naar het opgaan van beide wijkgemeenten in één ongedeelde gemeente. De meningen over het tempo lopen uiteen.

Er zijn mensen die dit stapsgewijs willen doen, niet overhaast, en er zijn ook mensen die dit zo snel mogelijk willen doen, juist met het oog op de verandering die ze nodig achten om meer aantrekkelijk te worden voor jongeren en jonge gezinnen: 'laten we geen tijd verloren laten gaan'.

De CT realiseert zich dat met bovenstaande de overheersende mening is weergegeven. Er zijn ook gemeenteleden met een afwijkende opvatting. Wij hebben de indruk dat dit een minderheid is. Zo zijn er enkele gemeenteleden die liever terug willen naar de situatie van vóór de fusie. De CT werkt deze variant niet uit, omdat zij deze niet als realistisch beschouwt en deze buiten haar opdracht valt. Deze variant leidt op termijn niet tot een betaalbare protestantse gemeente in Culemborg. Ook zijn er gemeenteleden die groeimogelijkheden zien door te investeren in het aantrekken van jongeren en jonge gezinnen, waardoor bezuinigen niet nodig zou zijn.

De CT gaat in deze adviesnota uit van de financiële meerjarenbegroting die het College van Kerkrentmeesters heeft opgesteld. Er is op dit moment voor de CT geen aanleiding om te veronderstellen dat het perspectief van deze meerjarenbegroting onjuist is. Dit uitgangspunt is in de AK van 21 maart jl. nog eens bevestigd.

Deze nota gaat dan ook niet in op mogelijke groeiscenario's.

6. Uitgangspunten voor het advies in deze nota

De CT heeft als opdracht de mogelijkheden en de wenselijkheid te onderzoeken om toe te groeien naar een geïntegreerde gemeente. Om tot een goed advies te kunnen komen worden twee scenario's met elkaar vergeleken:

- **Scenario 1:** waarin de huidige structuur van de gemeente wordt gecontinueerd
- **Scenario 2:** met daarin ontwikkeling naar een geïntegreerde gemeente.

Op basis van het voorgaande komt de CT tot de volgende uitgangspunten voor de beschrijving en vergelijking van de twee scenario's:

- De gemeente wordt langzaamaan kleiner, de inkomsten nemen overeenkomstig af
- Dat vereist dat we ook de uitgaven moeten beperken
- Dat betekent op termijn keuzen t.a.v. personeel en keuzen t.a.v. gebouwen. Deze keuzen zijn onontkoombaar.

Deze uitgangspunten zijn in de AK van 21 maart (her-)bevestigd.

7. Scenario 1: continuering van de huidige gemeente-structuur.

Scenario 1 betekent dat de beide wijkgemeenten zo veel mogelijk in hun huidige vorm blijven voortbestaan en hun eigenheden behouden. In beginsel gaat het hier om een eigen predikant, een eigen kerkgebouw en eigen erediensten. De financiële mogelijkheden bepalen in hoeverre dit kán.

Twee 50% predikanten in scenario 1

Gezien de dalende inkomsten zal in beide wijkgemeenten samen in de toekomst slechts ruimte zijn voor 1 FTE predikantsplaats. Dat betekent maximaal 0,5 FTE per wijkgemeente.

Opmerkingen ten aanzien van 50% predikanten

(informatie LDC, medewerkers Mobiliteitspool en Arbeidsvoorwaarden predikanten)

- 50% predikanten zijn er. Het zijn veelal niet de starters/jonge predikanten (die kunnen zich dat niet veroorloven; die willen minimaal 70-80%-contracten), wel de predikanten met meer ervaring die het iets rustiger aan willen doen (vaak de wat ouderen), in veel gevallen ook predikanten van wie de partner ook een betaalde baan heeft. Soms ook predikant-echtparen, die beiden 50% werken.
- Vaak zijn het predikanten die niet in de plaats van de gemeente komen wonen, maar die twee dagen per week naar de gemeente reizen. Dit kan de binding van predikant en gemeente in de weg staan.
- De vergaderlast voor de twee 50% predikanten is relatief groot. Zij zullen toch aanwezig willen zijn in hun wijkkerkenraden en in de Algemene Kerkenraad.

Erediensten in scenario 1

Voor fulltime predikanten is vastgelegd dat deze zo'n 34 zondagen per jaar voorgaan in de eigen erediensten. Voor parttime predikanten is niets vastgelegd. Bij evenredigheid zou een 50% predikant 17 zondagen per jaar voorgaan. Als met de predikant wordt afgesproken dat hij vaker voorgaat dan 17 zondagen, zal dit moeten worden gecompenseerd in zijn overige taken, zoals pastoraat.

Als we toch elke zondag in beide wijkgemeenten een eredienst willen hebben, zal er in beide wijkgemeenten voor 35 zondagen een gastpredikant moeten worden gevraagd. De vraag is wat dan de binding van de eigen predikant met de gemeenteleden zal zijn. Bovendien zal dit leiden tot aanzienlijke extra kosten in verband met de gastpredikanten. Bij 35 gastpredikanten in beide wijkgemeenten gaat dat om grootteorde € 10.000 per jaar (totaal).

Overig personeel in scenario 1

Met de teruggang tot twee 50% predikanten hebben we nog steeds een financieel tekort. Om een stabiele financiële situatie te bereiken zijn extra kostenbesparingen nodig. We hebben twee substantiële kostenposten: personeel en gebouwen.

Het leeuwendeel van de kosten zijn personeelkosten. We hebben nu een ouderenpastor, een cantor/organist, een administratief medewerker en twee kosteren in dienst. Om het financieel resultaat in de jaren na 2022 beheersbaar te houden, zullen we deze contracten moeten beperken.

Jeugdwerk, pastoraat, diaconaat, kerkelijk beheer in scenario 1

Jeugdwerk, diaconaat en kerkelijk beheer zijn in de huidige situatie al geheel of verregaand geïntegreerd. Het pastoraat in de wijken wordt steeds meer gezamenlijk aangepakt. De predikanten hebben nog hun eigen kaartenbak, en de ouderenpastor werkt uitsluitend voor de GB-wijkgemeente. Deze aspecten blijven hier verder buiten beschouwing.

Pluriformiteit in scenario 1

De CT spreekt zich in de nota niet uit over de gewenste pluriformiteit in de erediensten. Wel wordt opgemerkt dat de mogelijkheden om eventueel gewenste pluriformiteit in scenario 1 vorm te geven beperkt zijn. Er is mogelijk enig verschil tussen beide wijkgemeenten, maar minder binnen de wijkgemeenten, vergelijkbaar met de huidige situatie.

Kerkgebouwen in scenario 1

Het ligt voor de hand dat in scenario 1 de beide wijkgemeenten zo lang mogelijk in hun eigen gebouw blijven kerken. Dit betekent wel een behoorlijk beslag op vrijwilligers voor de exploitatie van de gebouwen. Gezien de financiële situatie is het waarschijnlijk dat op enig moment de diensten van beide wijkgemeenten in één kerkgebouw gaan plaatsvinden.

Zie voor de gebouwen ook paragraaf 11.

Bestuur in scenario 1

De huidige bestuursstructuur met twee wijkkerkenraden en een Algemene Kerkenraad blijft in scenario 1 gehandhaafd, wat een relatief grote vergaderlast blijft vergen. In tijden van vergrijzing en afnemend ledenaantal kan dit problematisch worden.

Kosten in scenario 1

De kosten van de drie scenario's lopen niet zeer uiteen. Dat komt doordat in alle drie scenario's dezelfde kostenbesparingen moeten worden gerealiseerd, nl. naar één predikant, beperking van de kosten van het overig personeel, en naar één kerkgebouw.

8. Scenario 2: Ontwikkeling naar een geïntegreerde gemeente

Onder een geïntegreerde gemeente verstaat de CT een gemeente zonder indeling in twee wijkgemeenten. De gemeenteleden vormen één groep. Er is één predikant, en er is één kerkenraad.

Erediensten in scenario 2

Over de invulling van de erediensten wordt in de nota geen uitspraak gedaan. Wel wordt opgemerkt dat de erediensten die worden gehouden voor de gehele gemeente zijn. Het meest voor de hand

liggend is dat er zondags één eredienst wordt gehouden, in één gebouw. Ook de overige aspecten van het gemeente-zijn zijn geïntegreerd: jeugdwerk, pastoraat, diaconaat, kerkelijk beheer.

Predikanten in scenario 2

Scenario 2 kan worden ingevuld met één fulltime predikant, maar ook met twee 50% predikanten. Invulling met twee 50% predikanten biedt de mogelijkheid tot meer pluriformiteit.

Voor de invulling met twee 50% predikanten gelden echter dezelfde bezwaren als in scenario 1: minder binding, minder efficiënte inzet. En het is niet gezegd dat een fulltime predikant niet verschillende generaties gemeenteleden zou kunnen aanspreken.

Overig personeel in scenario 2

Zie scenario 1.

Jeugdwerk, pastoraat, diaconaat, kerkelijk beheer in scenario 2

Zie scenario 1.

Pluriformiteit in scenario 2

Ten aanzien van de mogelijkheden om invulling te geven aan meer pluriformiteit biedt scenario 2 betere perspectieven dan scenario 1, vanwege de grotere schaal van de gemeente. Het is makkelijker om als grotere gemeente pluriformiteit aan te bieden dan als twee kleine wijkgemeenten dit elk voor zich gaan doen.

Kerkgebouwen in scenario 2

Gezien de financiële situatie is het waarschijnlijk dat op enig moment alle diensten in één kerkgebouw gaan plaatsvinden. Hierin verschilt scenario 2 niet van scenario 1.

Zie voor de gebouwen ook paragraaf 11.

Bestuur in scenario 2

De huidige bestuursstructuur wordt vereenvoudigd. Er is nog slechts één kerkenraad; de wijkkerkenraden worden opgeheven. Als er gekozen wordt voor twee erediensten per zondag zullen er twee vieringcommissies komen.

Kosten in scenario 2

De kosten van de drie scenario's lopen niet zeer uiteen. Dat komt doordat in alle drie scenario's dezelfde kostenbesparingen moeten worden gerealiseerd, nl. naar één predikant, beperking van de kosten van het overig personeel, en naar één kerkgebouw.

9. Scenario 1 en 2: een vergelijking van de scenario's 1, 2a en 2b

	Scenario 1 Huidige situatie Met twee 50% predikanten	Scenario 2a Integratie met één fulltime predikant	Scenario 2b Integratie met twee 50% predikanten
Beschrijving	Twee wijkgemeenten OH en GB Twee erediensten: OH en GB Op termijn kerken in één gebouw Pastoraat, diaconaat, jeugdwerk, en beheer gezamenlijk	Eén gemeente zonder wijkgemeenten Eén gezamenlijke eredienst Op termijn kerken in één kerkgebouw Pastoraat, diaconaat, jeugdwerk, en beheer gezamenlijk	Eén gemeente zonder wijkgemeenten Eén gezamenlijke eredienst Op termijn kerken in één kerkgebouw Pastoraat, diaconaat, jeugdwerk, en beheer gezamenlijk
Kerkdiensten	<i>Ingeval van diensten op 52 zondagen in beide wijkgemeenten:</i> 2x17 zondagen door parttime predikanten + 2x35 zondagen gastpredikant	<i>Ingeval van 52 zondagen één dienst:</i> 34 zondagen door eigen predikant + 18 zondagen gastpredikant	<i>Ingeval van 52 zondagen één dienst:</i> 2x17 zondagen door de eigen predikanten + 18 zondagen gastpredikant
Mogelijkheden aanbod pluriformiteit	Beperkte mogelijkheden binnen de wijkgemeenten OH en GB. Wel verschil tussende de wijkgemeenten OH en GB	Meer mogelijkheden, door aanbieden verschillende erediensten. Afwisselende invullingen door het jaar heen, door één predikant	Meer mogelijkheden door aanbieden verschillende erediensten. Twee predikanten samen mogelijk meer pluriform dan één fulltimer
Eenheid in de gemeente?	Als nu	Meer dan nu	Mogelijk meer dan nu
Predikanten	50% predikanten: <ul style="list-style-type: none"> • Beperkte binding met gemeente (reispredikanten) • vergaderlast groter • samenwerking en afstemming kost tijd 	Fulltime predikant <ul style="list-style-type: none"> • binding groter, woont in de gemeente • vergaderlast kleiner • geen afstemming tussen de predikanten nodig 	Zie scenario 1
Overig personeel	Substantiële reductie overig personeel. Verlies van eigenheden	Zie scenario 1	Zie scenario 1
Bestuur	Handhaving huidige structuur met AK en wijkkerkenraden	Eenvoudiger structuur zonder wijkkerkenraden; kleinere vergaderlast	Zie scenario 2a
Gebouwen	Twee gebouwen voor erediensten niet te handhaven Keuze voor gebouwen later te maken, opties eerst uitzoeken	Zie scenario 1	Zie scenario 1
Financiën	Kosten gastpredikanten relatief hoog (€ 10.000 per jaar)	Kosten gastpredikanten beperkt (€ 3000 per jaar)	Zie scenario 2a (€ 3000 per jaar)

Op basis van het bovenstaande constateert de CT het volgende:

- De scenario's 2 lijken te verkiezen boven scenario 1:
 - uit de gesprekken binnen de themagroepen en ook tijdens de gemeenteavonden is naar voren gekomen dat de meeste deelnemers voorstander zijn van verdere

eenwording van onze gemeente. De CT concludeert hier uit dat de gemeente een voorkeur heeft voor de scenario's 2. De gewenste eenheid in de gemeente wordt meer geboden in de scenario's 2.

- de scenario's 2 bieden meer mogelijkheden om – voor zover gewenst – pluriformiteit te bieden.
 - ten aanzien van het aspect kerkgebouwen liggen de scenario's 2 meer voor de hand dan scenario 1.
 - de bestuursstructuur is in de scenario's 2 eenvoudiger dan in scenario 1, en vergt ook minder inzet van gemeenteleden.
- Scenario 2a lijkt te verkiezen boven scenario 2b:
 - scenario 2b gaat uit van twee 50%-predikanten; de nadelen hiervan zijn aanzienlijk: minder binding met de gemeente (slechts 17 kerkdiensten per jaar, mogelijk ook reispredikanten), minder efficiënte inzet door relatief grote vergaderlast en samenwerking/afstemming tussen beide 50%-predikanten).

Alles afwegende biedt scenario 2a de beste perspectieven voor onze gemeente om ook in de periode na 2022 een betaalbare gemeente te vormen.

10. Een transitieproces op weg naar een geïntegreerde gemeente

De opdracht van de AK aan de CT voor deze Adviesnota bevat ook de beschrijving van een mogelijk transitieproces: hoe gaan we de komende jaren samen op weg naar zo'n geïntegreerde gemeente? Het gaat daarbij om een proces waarbij we onze culturen naar elkaar laten toegroeien, en waarbij we stappen zetten op weg naar zo'n geïntegreerde gemeente. Welke stappen zijn denkbaar? Een zorgvuldig en transparant proces is nodig, waarin de kerkenraden een belangrijke rol hebben, en waarin zoveel mogelijk gemeenteleden zouden moeten participeren.

De CT heeft in versie 0.8 van deze Adviesnota een aantal mogelijke concrete eerste stappen genoemd, zoals meer gezamenlijke diensten, en vereenvoudiging van de bestuursstructuur. Dit zijn praktische stappen, bedoeld als organisatorisch kader waarin we de cultuurontwikkeling vorm moeten geven.

Tijdens de bespreking van de nota in de drie kerkenraden bleek dat het nu te vroeg is om hierover te spreken. De AK zal hiervoor eerst nadere uitgangspunten moeten vaststellen. De CT doet daarom nu geen voorstellen voor het transitieproces.

De CT noemt wel een aantal ontwikkelingen die de afgelopen maanden in de gesprekken naar voren zijn gekomen, in de themagroepen, op de gemeenteavonden, en ook tijdens de besprekingen in de kerkenraden. Het gaat hier over vernieuwingen in de erediensten, mogelijk ook in pastoraat en diaconaat. De afgelopen jaren hebben zowel Henri als Helma in verschillende erediensten diverse vormen van vernieuwing laten zien. De themagroepen hebben er voor gepleit de komende jaren door te gaan met vernieuwing, ook met het oog op de jongere generaties. Afsproken is dat de themagroepen met de colleges van pastoraat en diaconaat, en met de werkgroepen liturgie en eredienst hierover samen verder overleggen. Dit zal in de komende jaren concreter vorm krijgen.

11. Gebouwen

De gebouwen vormen na de personeelskosten de grootste kostenpost in de jaarlijkse begroting. Vast staat dat op termijn niet twee gebouwen in de huidige vorm en bij het huidige gebruik gehandhaafd kunnen worden. De twee kerkgebouwen zijn erg verschillend, zowel in het gebruik en beleving als kerkgebouw, als ook in de jaarlijkse kosten en baten.

De themagroepen en de gemeenteavonden hebben het beeld bevestigd dat veel gemeenteleden een sterke emotionele binding met 'hun' kerkgebouw hebben. Dit maakt het belangrijk om de toekomst van de kerkgebouwen extra zorgvuldig te bekijken. Naast het financiële en emotionele aspect moet bekeken worden welk gebouw het beste past bij het te kiezen gemeentemodel.

Voor wat betreft de toekomst van de gebouwen zijn meerdere varianten denkbaar. Op dit moment lopen gesprekken met de Stichting Oud Gelderse Kerken (SOGK) om de mogelijkheid van overdracht van de GB aan de SOGK te onderzoeken. De gesprekken zijn nog in een beginfase. Het is echter de vraag of de financiële voorwaarden van zo'n overdracht voor onze gemeente acceptabel zijn. Er zijn ook alternatieven denkbaar.

De CT adviseert de AK om ten aanzien van de toekomst van de gebouwen voorlopig nog geen beslissing te nemen. Er is geen noodzaak om hierover op korte termijn al te beslissen, en zoals gezegd is er meer tijd nodig om tot een zorgvuldige afweging te komen.

12. Advies CT

De CT adviseert de AK om te besluiten tot het starten van een proces naar volledige integratie van de beide wijkgemeenten volgens scenario 2a, dit te bereiken uiterlijk in 2022, zo mogelijk eerder, met (vanaf 2022) één fulltime predikant.

Als we als gemeente in de komende maanden gezamenlijk kunnen komen tot een besluit om te starten met een integratieproces naar één ongedeelde gemeente, dan kan zo'n besluit gezien worden als een intentieverklaring van de gemeenteleden: 'hier gaan wij voor'.

De CT verwacht dat vanuit die intentieverklaring de stappen op weg naar zo'n geïntegreerde gemeente en de daarbij behorende cultuurverandering goed te sturen zijn. Tegelijkertijd kunnen initiatieven tot vernieuwing plaatsvinden, zoals afgesproken in samenspraak tussen themagroepen en colleges en de taakgroepen eredienst/liturgie.

Indien de AK dit advies volgt adviseert de CT voorts dat de AK uitgangspunten gaat formuleren voor het transitieproces.

13. Proces van besluitvorming

1	jan/feb	Commissie	Opstellen concept Adviesnota
2	mrt/apr	Kerkenraden	Bespreking concept Adviesnota in twee rondes in wijkkerkenraden en AK. N.a.v. de eerste ronde waar nodig aanpassen Adviesnota Voorgenomen besluit AK in april
3	15/16 mei	Gemeenteavonden	Twee gemengde gemeenteavonden over Adviesnota + voorgenomen besluit
4	eind mei	Vergadering van alle ambtsdragers	Bespreken reacties van de gemeenteavonden: wat betekenen deze reacties voor het voorgenomen besluit
5	mei/jun	AK	Definitief besluit, n.a.v. gemeenteavonden en de vergadering van alle ambtsdragers.

Namens de Commissie Toekomst,

Judith Ton,
voorzitter

Bijlage 1 Eigenheden van de beide wijkgemeenten

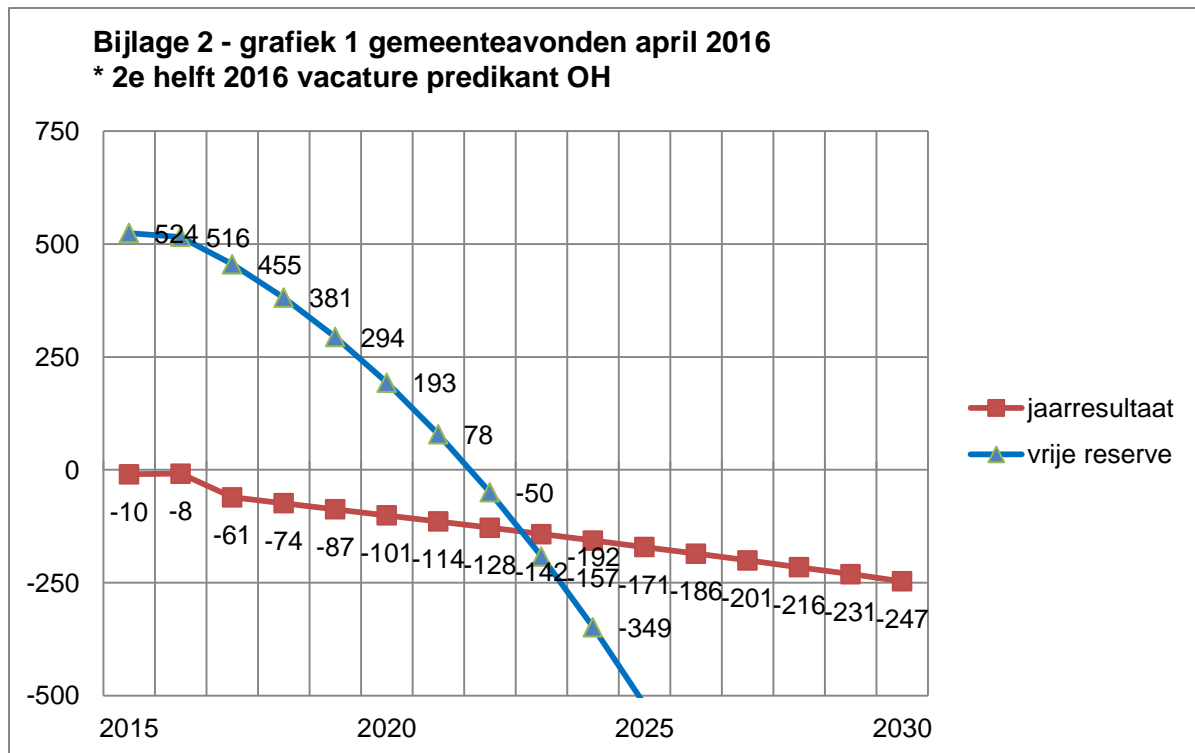
Ten tijde van de fusie hebben de toenmalige gemeenten hun eigenheden benoemd (documenten uit januari en februari 2009):

OH:

- multifunctioneel gebouw met eigen exploitatie door vrijwilligers en grote parkeerplaats
- de OH is een doe gemeente met vele vrijwilligers en vele activiteiten
- de eigen wijkpredikant
- binnen de OH gaat men informeel met elkaar om
- het comité meelevens
- het verjaardagsfonds
- de Ethiopiëdag
- diensten op nieuwjaarsdag, biddag en dankdag
- het ontmoetingsproject (mogelijk door de schaalgrootte)
- ontbijt met gezinnen op Pasen en ter voorbereiding op het Heilig Avondmaal.

GB:

- pastoraat (predikant en ouderenpastor)
- muziek (cantor-organist, cantatevespers)
- kerkgebouw en orgels
- pastorie
- koster (parttime, betaald)
- leden- en financiële administratie
- landerijen (diaconie).

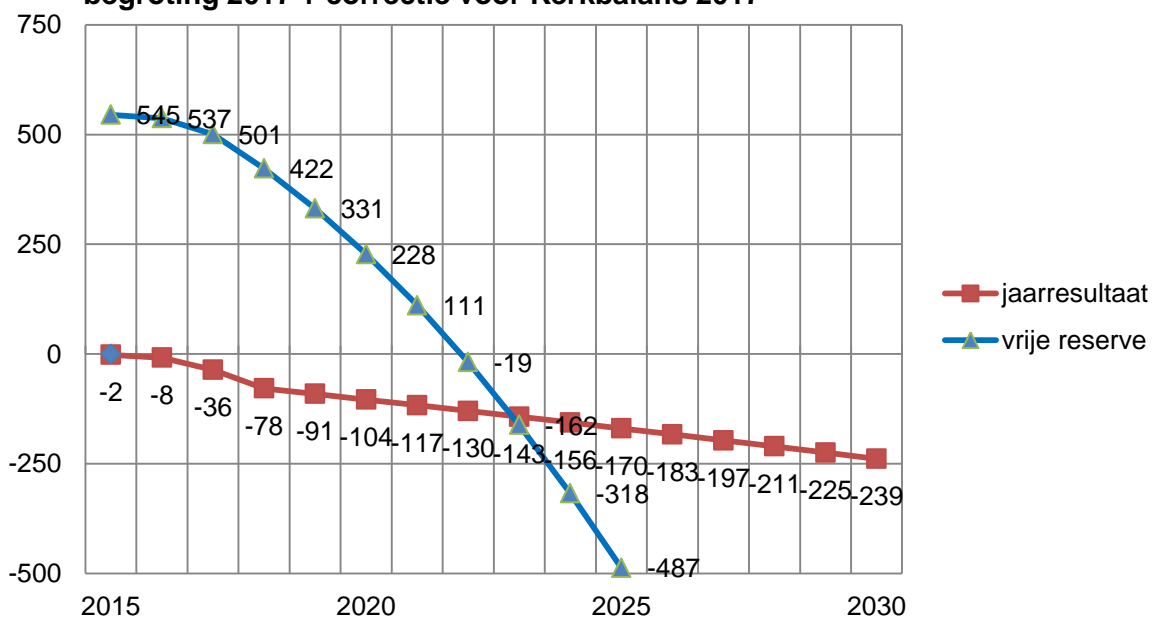
Deze grafiek is gepresenteerd op de gemeenteavonden in april 2016.

Uitgangspunten voor de grafiek

- jaarlijkse daling van de opbrengsten uit levend geld met 2%, mede als gevolg van de verwachte daling van de ledenaantallen.
- gemiddelde stijging van de inkomsten uit onroerend goed en verhuur/exploitatie van de gebouwen van 2% per jaar.
- jaarlijkse stijging van de kosten met 2%
- 2^e helft 2016 vacature predikant OH

Bij deze uitgangspunten zijn de vrije reserves (nu nog ruim € 500.000) eind 2022 uitgeput (- € 50.000).

**Bijlage 3 - als bijlage 2 met:
 * vacature predikant OH tot 1 juli 2017
 * begroting 2017 + correctie voor Kerkbalans 2017**

Deze grafiek is recent opgesteld, op basis van recente informatie

Uitgangspunten voor de grafiek

- jaarlijkse daling van de opbrengsten uit levend geld met 2%, mede als gevolg van de verwachte daling van de ledenaantallen.
- gemiddelde stijging van de inkomsten uit onroerend goed en verhuur/exploitatie van de gebouwen van 2% per jaar.
- jaarlijkse stijging van de kosten met 2%
- 2^e helft 2016 vacature predikant OH + 1^e helft 2017 vacature predikant OH
- verwerking van de cijfers uit de jaarrekening 2015 en de begroting 2017
- correctie Kerkbalans volgens de inzichten van eind februari 2017 (gelijk aan 2016).
 De stand van Kerkbalans 2017 medio maart laat een daling zien t.o.v. de toezeggingen 2016 met € 4000 (bron: CvK); deze daling is niet meer verwerkt in de grafiek hierboven.

Bij deze uitgangspunten zijn de vrije reserves (nu nog ruim € 500.000) ook eind 2022 uitgeput (- € 19.000).